

BANSKÁ BYSTRICA, 20.09.2026

Nie všetko, čo zanikne, zostáva stratené.

Pred 75 rokmi museli obyvatelia obcí Lešť a Turie Pole opustiť svoje domovy. Ich dediny postupne zanikli, no ich kultúra, spomienky a príbehy nezmizli. Výstava (Ne)vymazané dedičstvo, ktorú pripravili folklórna nadšenkyňa a zberateľka krojov Daniela Šuleková, ateliér Petra Toth a Nadácia Petra Toth, prináša do Thurzovho domu Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici zachované kroje, výšivky, fotografie, osobné spomienky aj súčasný autorský dizajn inšpirovaný kultúrnym dedičstvom oboch obcí.

Stredoslovenské múzeum – kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja bude v priestoroch Thurzovho domu od 2.10.2026 do 31. januára 2027 hostiť výstavu (Ne)vymazané dedičstvo z autorskej dielne ateliéru Petry Toth, Nadácie Petry Toth a zberateľky krojov Daniely Šulekovej.

Dve dediny, ktoré zmizli z mapy

Lešť a Turie Pole sú obce, ktorých osud navždy poznačilo nútené vysťahovanie v 50. rokoch minulého storočia. Tieto dve dediny, ktoré museli obyvatelia opustiť, zmizli z mapy Slovenska. Miesta, kde kedysi stáli domy, kostoly a hospodárstva, dnes zostávajú ukryté za hranicami Vojenského obvodu Lešť. Nezanikli však všetky stopy ich niekdajšieho života. V rodinách zostali fotografie, piesne, predmety každodennej potreby, kroje, výšivky a predovšetkým spomienky ľudí, ktorí si ešte pamätajú, ako vyzerali sviatky, svadby a bežný život v obci.

„Vďaka dlhoročnému úsiliu a zberateľskej vášni Daniely Šulekovej sa podarilo zachrániť časť dedičstva, ktorá by sa inak mohla nenávratne stratiť. Práve jej originálne kroje a krojové súčasti z Lešti a Turieho Poľa sa stali základom výstavy (Ne)vymazané dedičstvo. Prostredníctvom nich návštevníci spoznajú výtvarnosť miestnych výšiviek, ornamentov, čipiek, materiálov a remeselných postupov. Výstavu dopĺňajú dobové fotografie, osobné príbehy pamätníkov a ďalšie obrazové a zvukové materiály, ktoré približujú podobu oboch obcí pred vysťahovaním aj osudy ich obyvateľov po nútenom odchode. Výstava nechce pripomínať iba zánik dvoch dedín, ale predovšetkým život, ktorý v nich existoval. Práve zo zachovaných výšiviek a ornamentov som čerpala inšpiráciu na novú autorskú sériu šperkov a doplnkov, ktorú budú môcť na výstave návštevníci vidieť. V plnej miere rešpektujú pôvodnú farebnosť a prepájajú kultúrne dedičstvo so súčasným vizuálnym jazykom“, hovorí dizajnérka a autorka myšlienky výstavy Petra Toth.

„Výstava (Ne)vymazané dedičstvo prináša do Stredoslovenského múzea silný príbeh miest, ktoré dnes už nenájde, no stále žijú v pamäti krajiny aj v detailoch tradičnej kultúry. O to viac nás teší, že sme naše priestory mohli sprístupniť práve pre projekt, ktorý citlivo prepája históriu s aktuálnym autorským pohľadom. Lešť a Turie Pole sú symbolom zaniknutých komunít, ktorých identita sa odráža v krojoch, ornamentike aj v nových šperkoch, ktoré autorka vytvorila. Je pre nás dôležité tieto príbehy uchovávať, ale aj citlivo sprítomňovať súčasnemu návštevníkovi. Veríme, že výstava osloví nielen milovníkov šperkov, ale

každého, kto chce lepšie porozumieť tomu, čo sme ako spoločnosť stratili a čo si ešte stále môžeme pamätať“, konštatuje Marcel Pecník, riaditeľ Stredoslovenského múzea.

Odkaz v ihle a niti vďaka zbierke

Osobitnú časť série šperkov tvorí šesť unikátnych solitérných šperkov vytvorených v jedinom exemplári, ktoré budú následne predmetom verejnej dražby. Špeciálny priestor patrí zlatému prsteňu so slovenskými zafírmami. Zafíry z oblasti Hajnáčky a Gemerského Jablonca patria k mimoriadnym mineralogickým nálezom Slovenska. Kamene našiel Ladislav „Laco“ Oravec, vášnivý mineralóg a hľadač drahokamov, ktorý sa dlhé roky venuje práve slovenským zafírom.

*„Nielen výťažok z dražby solitérov, ale aj časť z predaja každého zakúpeného produktu z rovnomennej série poputujú do verejnej zbierky. Cieľom zbierky je podporiť vznik pripravovanej publikácie **Odkaz v ihle a niti – Výšivky zaniknutých obcí Lešť a Turie Pole**. Publikácia má zachytiť, zdokumentovať a sprístupniť výšivky, ornamenty a ďalšie prvky tradičného odevu oboch zaniknutých obcí. Nadácia Petra Toth tak chce prispieť nielen k uchovaniu existujúcich predmetov, ale aj k zaznamenaniu poznatkov, ktoré by sa spolu s odchádzajúcou generáciou pamätníkov mohli nenávratne stratiť“, uzatvára Petra Toth.*

Dražba solitérných šperkov bude prebiehať od 12. decembra 2026 od 10.00 hod. do 18. decembra 2026 do 21.00 hod. Verejnú dobročinnú zbierku Nadácie Petry Toth v rámci tejto výstavy podporuje Stredoslovenské múzeum.

Verejnosť môže výstavu navštíviť do 31. januára 2027 v Thurzovom dome Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici.

„Dedinu možno vystahovať, domy môžu zaniknúť a jej meno sa môže vytratiť z mapy. Kým však zostávajú ľudia, ktorí dokážu povedať: ‚Tu bol môj dom,‘ príbeh toho miesta sa úplne nestratil.“

Mgr. Dana Kurtíková

PR manažér Stredoslovenského múzea

email: kurtikova@ssmuzeum.sk

mobil: +421 911 055 330.

tel.: +421 484 125 897

